

MHSZ Debreceni Könnyűbúvár Klub
barlangkutató csoportjának
1984. évi kutatásjelentése
1985. évi kutatásterve

Ügyiratszám:

MHSZ DEBRECENI KÖNNYŰBÚVÁR KLUB
Debrecen, Böszörményi ut 150.

Targy:

Ügyintézőnk:

Levélcim:

Ügyintézőjük:

4011. Debrecen, Szabadság útja 26. Pf.: 13.

Egyszámlaszám: OTP 340-5296

Hivatkozási szám:

Debrecen, 198.

Telefon: 12-666

Melléletek:

K U T A T Á S I J E L E N T É S

az MHSZ Debreceni Könnýűbúvár Klub

barlangkutató csoportjának

1984. évben végzett

b a r l a n g k u t a t ó

tevékenységéről

A Magyar Honvédelmi Szövetség Debreceni Könnyűbúvár Klubjának barlangkutató csoportjának 1984. évben Bánkút térségében, a Lyukas-gerinc és Borovnyák közötti víznyelősorban és az idetartozó Diabáz-barlangban végzett gyakorlati feltáró munkát és elméleti tevékenységet.

Vizalatti kutatások a Miskolci Vizművek részére megrendelő alapján végzett a Tavi I.-, Tavi II.- és a Szentgyörgy-forrásokban.

Kutatási jelentésünkben szereplő karszobjektumok kataszteri számait és elnevezéseit az 1976. évi kutatási jelentésünk tartalmazza.

Köszönetet mondunk a velünk együttműködő és a részükre segítséget nyújtó barlangkutató csoportoknak.

A Borovnyák és Lyukas-gerinc közötti rész kutatása:

A Csurgókút, illetve a Csipkés-kút felé futó egy egyenesbe eső, de egymással ellentétes irányú két völgy jelenti a kőzettani határt a - diabázból - vulkanikus kőzetből álló Borovnyák és a mészkőből álló Lyukas-gerinc között.

A fenti réteghatár mentén nagyszámú viznyelő és beszakadás alakult ki. A viznyelők gyűjtőterületét részben a diabáz vizzáró felszine, részben a diabáz törmelékével borított felszinek jelentik. E karsztobjektumok feltehetőleg egy, esetleg két nyugat-keleti irányba huzódó nagyobb rendszer részei. A két szóhajóhető forrás, ahova a terület viznyelői a vizüket adják, illetve adhatják, a Garadna- és a Szalajka-forrás.

Ennek a ma még ismeretlen rendszernek folytatják a csoport tagjai a feltárását.

A munkák társadalmi munka jellegéből adódóan erősen változó létszámmal történtek a kutatások, másrészt a feltárás közben szerzett megismerések eredményeképpen az egyes munkahelyek értéke állandóan változott. Ezért a csoport a Bánkút és Csipkés-kút közötti terület több viznyelőjét és beszakadását kutatta. Említést érdemel az áprilisban és novemberben szervezett kutató táborunk, amelyben a csoport tagjai kiemelkedően nagy létszámban vettek részt.

Munkánkat nagymértékben elősegítette, és biztonságossá tette, hogy a klub rendelkezik Bánkút terségében kutatóházzal, tehergépkocsival, mikrobuszal, a munkavégzéshez szükséges gépekkel, szerszámokkal, valamint a biztonságos barlangi tevékenységhez szükséges felszerelésekkel, és nem utolsósorban, kellő anyagi támogatást tud nyújtani a csoport munkájához.

R é s z l e t e s e n :

_1. számú víznyelő:

A barlangjárat ferdén lefelé vezet. Mennyezetét és oldalait szálkő alkotja, talpát kőtörmelék. A járat elsődleges formáit felszinközeli voltának megfelelően erősen módosították a kifagyások. Az alsó részén megfigyelhető elsődleges lekerekített oldási formák a Diabáz-barlang Szép-ágának formáival megegyezők.

A munkavégzés biztonságos voltának megőrzése a további feltárás során szükségessé teszi az ácsolat kiváltását, amelyet megkezdtünk, de befejezve még nincs.

Diabáz-barlang (2. számú víznyelő)

A bejárat kútgyűrűsor alsó részén biztosítottuk betonozással. Ennek érdekében az alsó részen felhalmozódott - részben bontásból, részben omlásból - kőtörmelék egy részét áthordtuk a "Néphadsereg" szakaszba a biztonságos közlekedés érdekében. A maradék kőtörmelék közé sablonozás után hig betont öntöttünk, amelynek felszínére mészkő törmelékét ágyasztunk be, a barlang esztétikájának megőrzése végett.

A Hajóköteles-aknával szemközti oldalon a törmelék áthalmozásával mintegy 20 m új járatot tártunk fel. Térképezése még nem készült el.

Vizhozamméréseket és vízminőség vizsgálatokat végeztünk a barlang négy pontján (befolyó víz, forrás -25 m-nél, omladékos szakasz - 40 m-nél és a Húszévesek-terme előtt - 69 m-nél).

Az eredményekről tájékoztattuk az OKTH Észak-Magyarországi Felügyelőségét, különös tekintettel a Bánkúti Turistaház környezetszennyező hatására.

A változó eredményket figyelembe véve az a megállapításunk, hogy az időszakos szennyezés függ:

- 1./ a turistaház forgalmától
- 2./ a felszíni víz és csapadék viszonyoktól.

Ezt a megállapítást az a megfigyelésünk is alátámasztja, hogy a turistaház szennyvize műszaki okok miatt időnként túlfolyik az aknafedélen, és a szennyviz patak formájában folyik le a diabáz és mészkő kőzethatárához, az 1. számú víznyelő irányába.

A Diabázbarlangban a tervezett barlang-hidrológiai kísérlet elvégzésére 1984-ben az engedélyt az OKTH Észak-Magyarországi Felügyelőségétől nem kaptuk meg, így az elvégezni nem tudtuk, de 1985-re az engedély kérését megismételjük.

A barlang biztonságos lezárását az őszi kutatótáborunk alkalmával kívántuk megvalósítani, azonban a tartós hideg lehetetlenné tette a felszínen való betonozást.

5. számú víznyelő (Vizbe-verem):

A még használható ácsolat védelmében tovább bontottuk a rendkívül szűk függőleges akna alját, amely kissé tágulva tovább vezet lefelé. A bontás számottevő eredményt nem hozott, folytatása azonban eredménnyel kecsegtet.

Az akna végpontja kb 25 m mélységben van.

8. számú víznyelő (Hegyes-beszakadás):

A megbontott, igen meredek falu, tölcészerű berogyásban hajtott kutató akna sehol sem ér szákövet, így a további bontásával felhagytunk.

Az új kutató akna kijelölése még nem történt meg.

9. számú viznyelő (Kőbánya):

A feltáró kutatást folytatni csak betonozásos járatbiztosítás védelmében lehet. Ehhez kértük az OKTH hozzájárulását, amit még nem kaptunk meg.

A kutatás folytatását az engedély beszerzése után tervezük.

12. számú viznyelő (Lyukas-gerinci-zsomboly):

Megterveztük a baleset megelőzés és környezetvédelem érdekében a zsombolyszáj szálkőig történő visszabontását, a természetes állapotának visszaállítását. Az eredeti ácsolatot a zsombolyszájban már korábban szétszedtük, de a mögé deponált törmelék egy részét még el kell távolítani.

15. számú viznyelő (Csipkés-kúti viznyelő):

F e l t á r ó kutatást végeztünk a viznyelőben, melynek során egy új helyen lett megbontva a nyelő, így akartuk kikerülni az ott felhalmozódott nagy mennyiségű hordalékot. A bontás eredménye egy lejtős, omladékos járatrész. A járat végpontja kb. 12 m-re van a viznyelő szájától.

A feltárást a velünk együttműködő EÜSE barlangkutató csoportja végezte.

Elméleti tevékenység:

A Bánkút térségében folytatott feltáró munkák, megfigyelések és mérések eredményeképpen a térség karsztobjektumairól szerzett fontosabb megismeréseket az ismeretek mai állása szerint az alábbiakban vázoljuk:

Feltételezhető, hogy a terület valamennyi, nem mesterséges eredetű, tölcsér alakú bemélyedése egykori eltömődött víznyelő. A feltételezés helyességét igazolja, hogy:

- A bánkúti 1. számú beszakadás megbontásával sikerült lefelé vezető, oldott formákat mutató barlangba bejutni.
- A Diabáz-barlang jelenlegi bejárata egy lefolyástalan völgy végében, annak mélypontján nyílik, ahol a víz elnyelődik, tehát a legszabályosabb víznyelő száj. E barlang szájától Ny-ra egy teljesen eltömődött víznyelő tölcsére van, szintben kevéssel a Diabáz-barlang szájánál felett. A felmérések szerint a barlangban a Hajóköteles akna felett felfelé induló eltömődött járatok mind az eltömődött víznyelő alá esnek.

A fenti feltételezésünket figyelembe vételével feltűnő, hogy a területen egymáshoz közel milyen sok ma is működő és eltömődött víznyelő található. Megállapítható, hogy három olyan területrész van, ahova a mai és egykori víznyelők koncentrálódtak:

- a Borovnyák és Lyukas-gerinc közti nyeregtől nyugatra
- a Borovnyák és Lyukas-gerinc közti nyeregtől észak-keletre kiinduló völgyek alsó felében
- a Borovnyák délkeleti oldalában lejövő völgy közepén.

A három víznyelő csoporton kívül esve e területen csak két objektum található önállóan, az 1. és a 8. számú, azaz az Egyes-barlang és Hegyes-beszakadás.

A Diabáz barlang vízszintes ágában K-felől árvizek idején befolyó víz befolyási iránya, a szállított hordalék kőzettani összetétele alapján feltételezhető, hogy a Diabáz barlang vízszintes ágában árvizek idején K-felől befolyó víz valamelyik, a Diabáz barlangtól K-re elhelyezkedő viznyelőtől jön, esetleg a Bánkút-Nagymező közti erdészeti út melletti viznyelőtől (Bánkút 7. sz.).

- A Diabáz barlang alsó, kb. K-Ny-i irányú vízszintes ágában a víz két úton jut be:

- a barlang ma ismert járatain keresztül váltakozó hozammal de állandóan
- és időszakosan, árvizekkor, a vízszintes ág K-i végén folyik a vízbe, és megy el Ny felé.

A vízszintes ág K-i végén befolyó víz által behordott agyagos kavics anyaga túlnyomóan kevésbé kerekített, vulkáni eredetű kőzetanyag. A kavicsok anyaga megegyezik a Diabáz-barlang járatain keresztül behordott kavics anyagával, bár annál kisebb főmobb szemcse nagyságú.

Igy tehát csak valamelyik, a Borovnyák és a Lyukas-gerinc közötti völgyben, a vulkáni kőzet és a mészkő réteghatár közelében lévő, és az alatta lévő barlang - mely a Diabáz barlanghoz hasonló földtani helyzetben van - hozhatja vizét a vízszintes ágra, egy máshol elhelyezkedő viznyelő nem tudna szinte kizárólag vulkáni kőzet anyagú kavicsokat behozni.

Feltételezhetően a Diabáz barlang alján lévő K-Ny-i irányú vízszintes ág egy idősebb patakmeder, mely napjainkban csak árvizi vízhozamok idején vezet vizet Ny felé.

Jelenleg a vizek - nem árvizi vízhozam esetén - egy kissé mélyebb szinten folynak el K-felé.

- A Diabáz barlang vízszintes ágát K-felől árvizek idején tápláló víznyelő alatti barlang hidrológiai viszonyainak a Diabáz barlangéhoz hasonlóan kell lennie, mert hidrológiai viszonyai is megegyeznek a Diabáz barlangéval. Ez alapján ebben a barlangban is kell lennie egy állandó hozamú vízfo-lyásnak, melynek nem árvizi vízhozamai kb a Diabáz barlang hasonló időszakai vízhozamaival kell, hogy megegyezzenek.

- A Diabáz barlangon végigfolyó patak az alsó vízszintes ágban bevágódott megnyúlt alaprajzú akna alján folyik el, Ny-felé indulva egy keskeny, kb 8 dm^2 keresztmetszetű cső-szerű járatba. Szentben kb 4 m-rel magasabban van a víz-szintes ág, melyben a "feltételezett" víznyelő felől nem árvizi hozamoknál nincs vízbefolyás. A "feltételezett" nyelő nem árvizi vízhozamainak az alsó ágra kell folynia.

Az MHSZ Debreceni Könnyűbúvár Klub

barlangkutató csoportjának

1985. évi

K U T A T Á S I T E R V E

Kutatási terület:

A Diabáz-barlang, valamint a Borovnyák és Lyukas-gerinc között húzódó víznyelősor (Egyes-barlang, Vizbe-verem, Hegyes-beszakadás, Kőbánya, Lyukas-gerinci zomboly, Csipkaskúti-víznyelő).

Kutatás célja:

-
- 1./ Az elnyelődő és az üregrendszeren keresztül elfolyó, vagy azokba a repedéseken beszivárgó vizek mennyiségének, szennyezettségének és a szennyeződés eredetének megállapítása, különös tekintettel a Bánkút térségében lévő létesítmények szennyező hatásának megállapítására.
 - 2./ Az elnyelődő vizek földalatti útjának, üregrendszerének feltárása, feltérképezése.
 - 3./ Hidrológiai megfigyelések és kísérletek elvégzése, annak megállapítására, hogy az árvízszerűen levonuló nagy karsztvizek levonulásának mesterséges késleltetésével befolyásolható-e a karsztforrások hozamgadozása.

Ezek alapján a kutatási terület egyes objektumaira az alábbi kutatási feladatokat tűztük ki:

1./ Diabáz-barlang:

-
- a./ Rendszeres vízhozammérések vézése vödörrel és stopperórával a barlang Vizesés aknája előtt, a későbbiek folyamán vízmennyiségmérő műszer beépítése.

- b./ Rendszeres vizmintavétel a barlang négy pontján (befolyó viz, forrás - 25 m-nél, omladékos szakasz - 40 m-nél és a Húszévesek-terme előtt -69 m-nél).
- c./ További járatrészek kutatása és feltérképezése.
- d./ A Vizesés-aknában vizzáró betonréteg elterítése az akna alján, tolózár beépítése és a vizlefutás szabályozására. A műtárgy segítségével hidrológiai kísérlet elvégzése, az árvizszerűen levonuló karsztvizek mesterséges késleltetésére, Erre a kísérletre az elvégzése előtt külön engedélykérelmet kívánunk benyújtani az OKTH-hoz.

A kísérletbe bevonni kívánjuk az OKTH Észak-Magyarországi Felügyelőségét, az MKBT Ém-i Területi Szervezetét és az ÉVIZIG érintett szakembereit.

2./ Egyes-viznyelő:

A már megkezdett járatfeltárás folytatása, illetve biztosítása.

3./ Vizbe-verem:

Ácsolat helyreállítása és a járatfeltárás folytatása.

4./ Hegyes-beszakadás:

Ácsolat helyreállítása, kutató akna továbbmélyítése.

5./ Kőbánya:
- - - -

A járatfeltárás folytatása. A meglévő járat biztosítása oly módon, hogy a korhadt ácsolat helyére ép faanyagból sablon készítése után, a sablon és a járat fala közötti részt teherbíró betonnal kitöltjük betonacél és a helyszínen található mészkő hozzáadásával.

A beton megkötése után a sablon kiépítése.

6./ Csipkés-kúti víznyelő:

A víznyelő szájától tiz és húsz méter távolságra a patakmederre merőlegesen a helyszínen található durva és finom darabos mészkőből gát felhalmozása a leáramló hordalék megkötésére. Ezzel megakadályozzuk, hogy a víznyelő ismét eltömődjön.

7./ Lyukas-gerinci zomboly:
- - - - -

Az életveszélyessé vált zombolyszáj letisztítása szálkőig.

Fenti kutatási feladatok elvégzéséhez a klub rendelkezik Bánkút térségében kutatóházzal, tehergépkocsival, mikrobuszszal, a munkavégzéséhez szükséges gépekkel, szerszámokkal, valamint a biztonságos barlangi tevékenységhez szükséges felszerelésekkel.

Az OKTH Ém-i Felügyelőségének Határozatában és BNP Igazgatóságának állásfoglalásában megjelenő feltételeket és előírásokat a barlangkutató csoport betartja és egyben tudomásul veszi, hogy ezen előírások elmulasztása esetén a BNP Igazgatóságának javaslatára az OKTH Ém-i Felügyelősége a barlangkutatói engedély visszavonására jogosult.

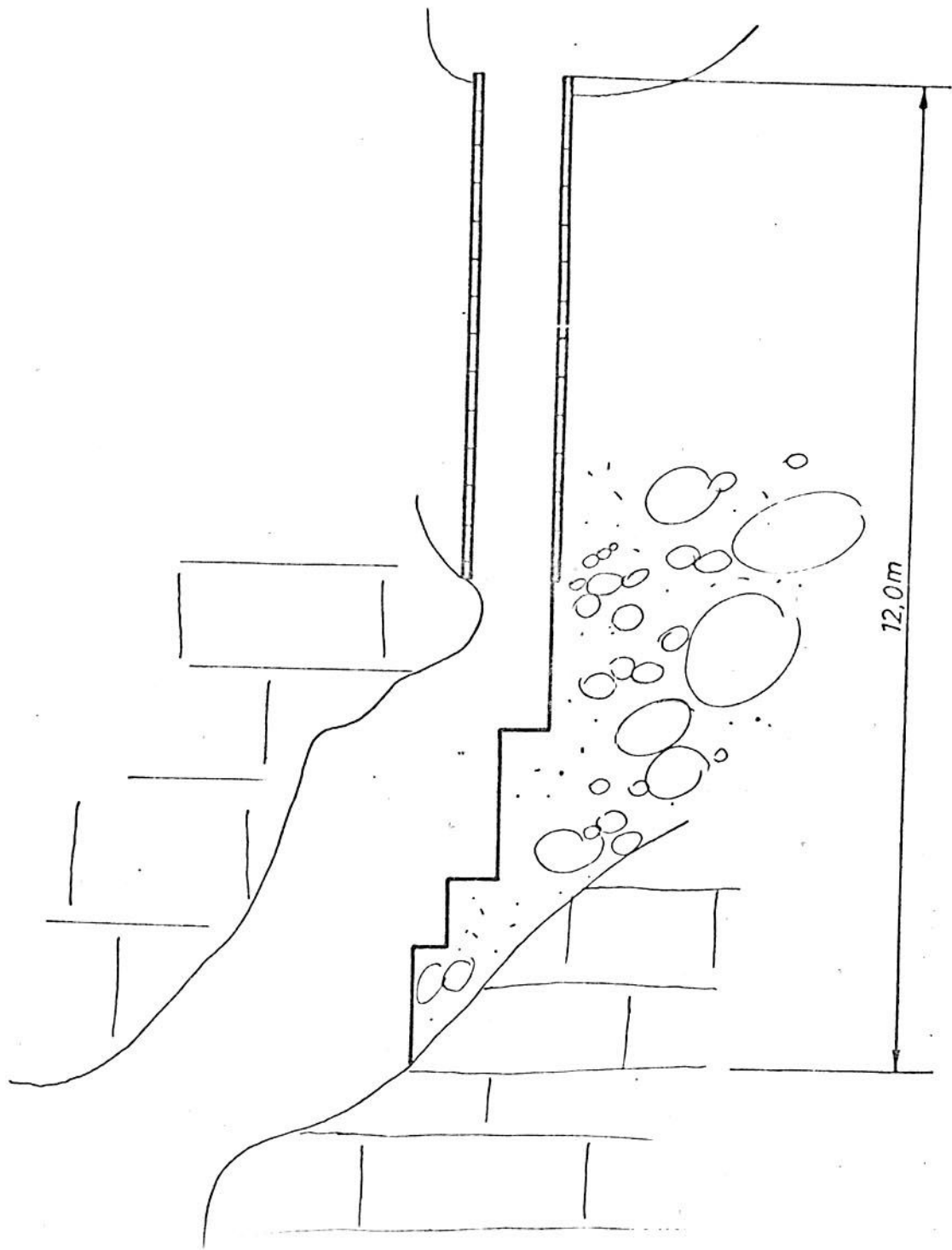
A barlangkutató csoport kötelezettséget vállal arra nézve, hogy a kutatási engedélyben nem szereplő barlang(ok) esetében történő bármilyen munkáról, továbbá az engedélyben szereplő barlangokban történő újabb munkálatokról az OKTH Ém-i Felügyelőségét és a BNP Igazgatóságát időben értesíti, azok hozzájárulását megkéri.

D e b r e c e n , 1985. február 13.

(Eihary János)
bg.kut.csop.vez.

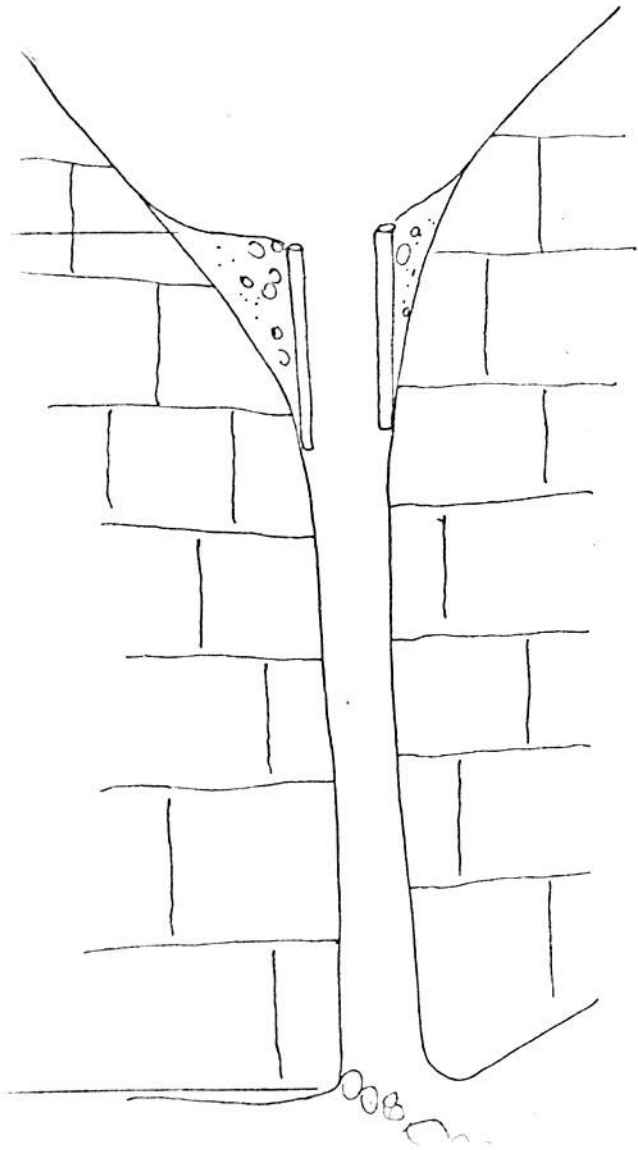

(Csakó László)
klubtitkár

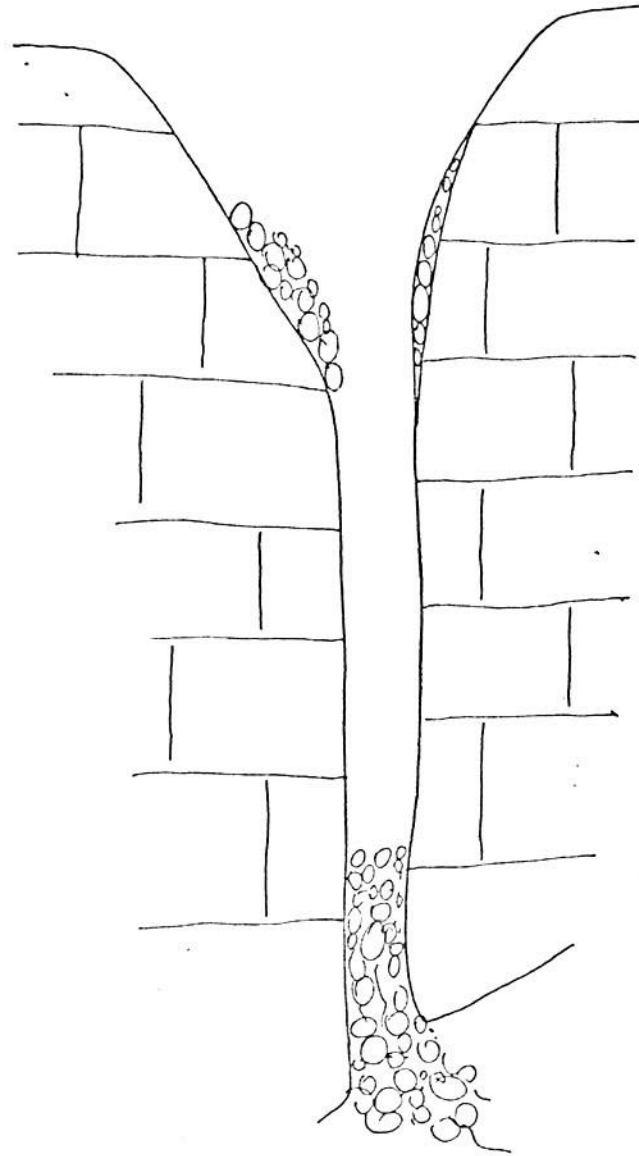

DIABÁZ barlang
bejárati aknájának
végleges formája
vázlat

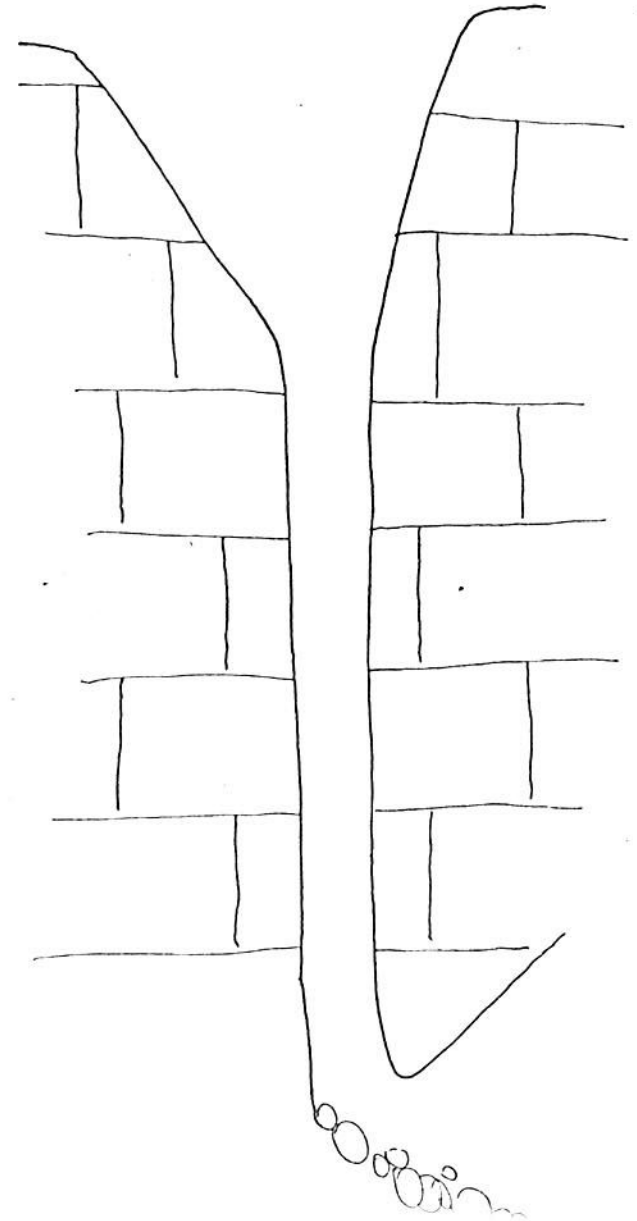
Régi állapot

Jelenlegi

Tervezett

12,0 m

Baletina-ág

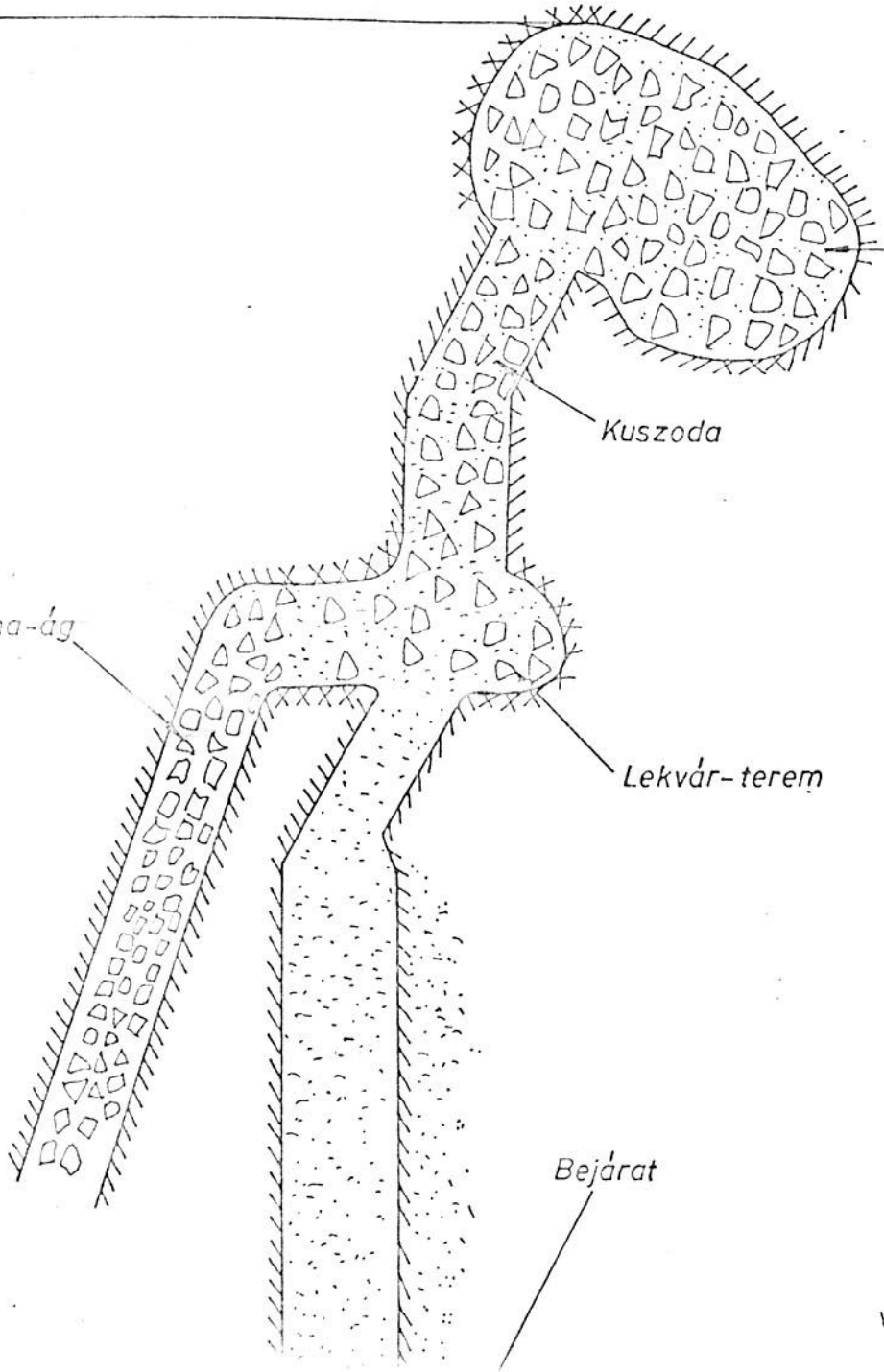
Kuszoda

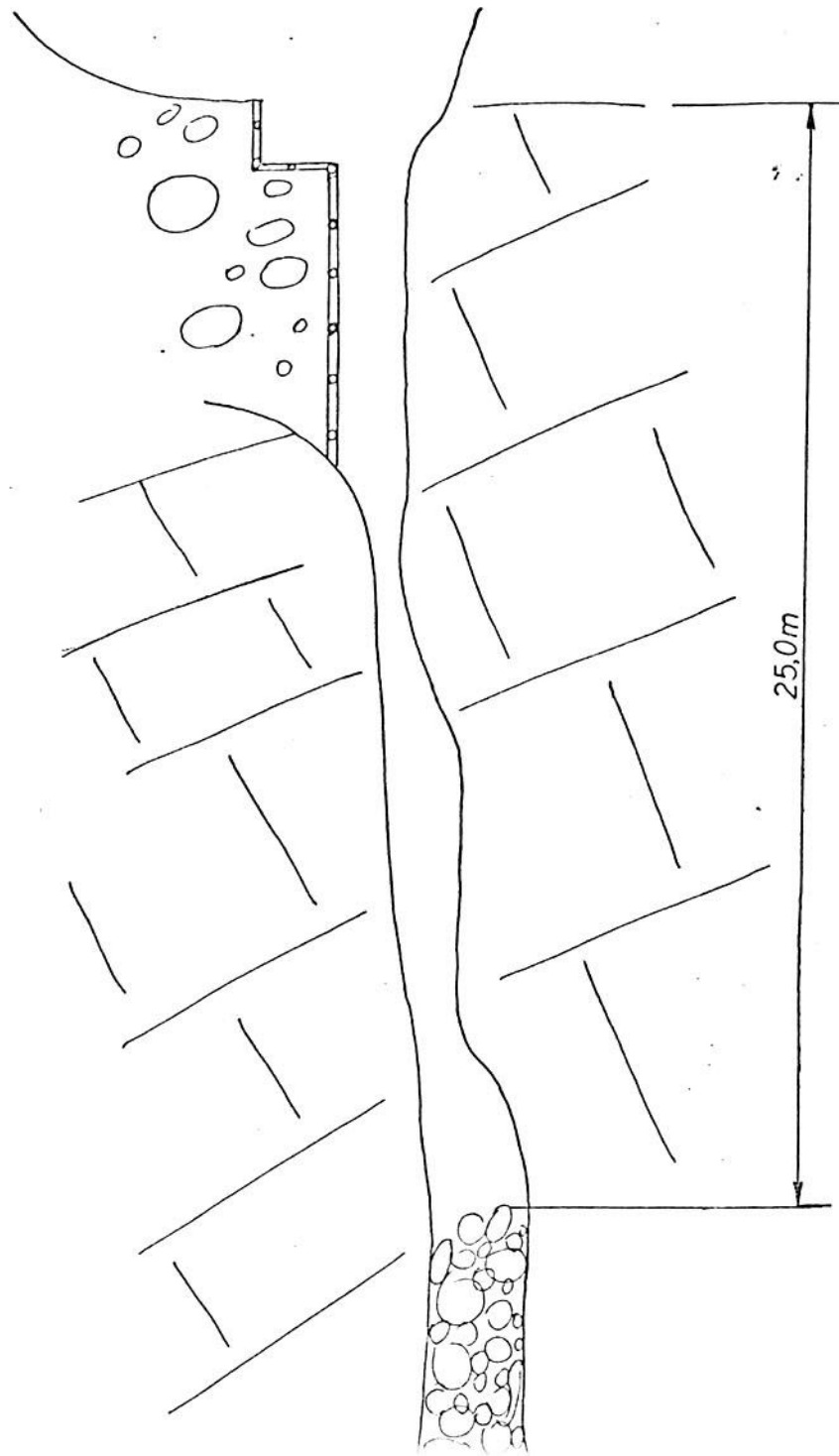
Művész-terem

Lekvár-terem

Bejárat

CSIPKÉSKÜTI VÍZNYELŐ
BARLANG
vázlat

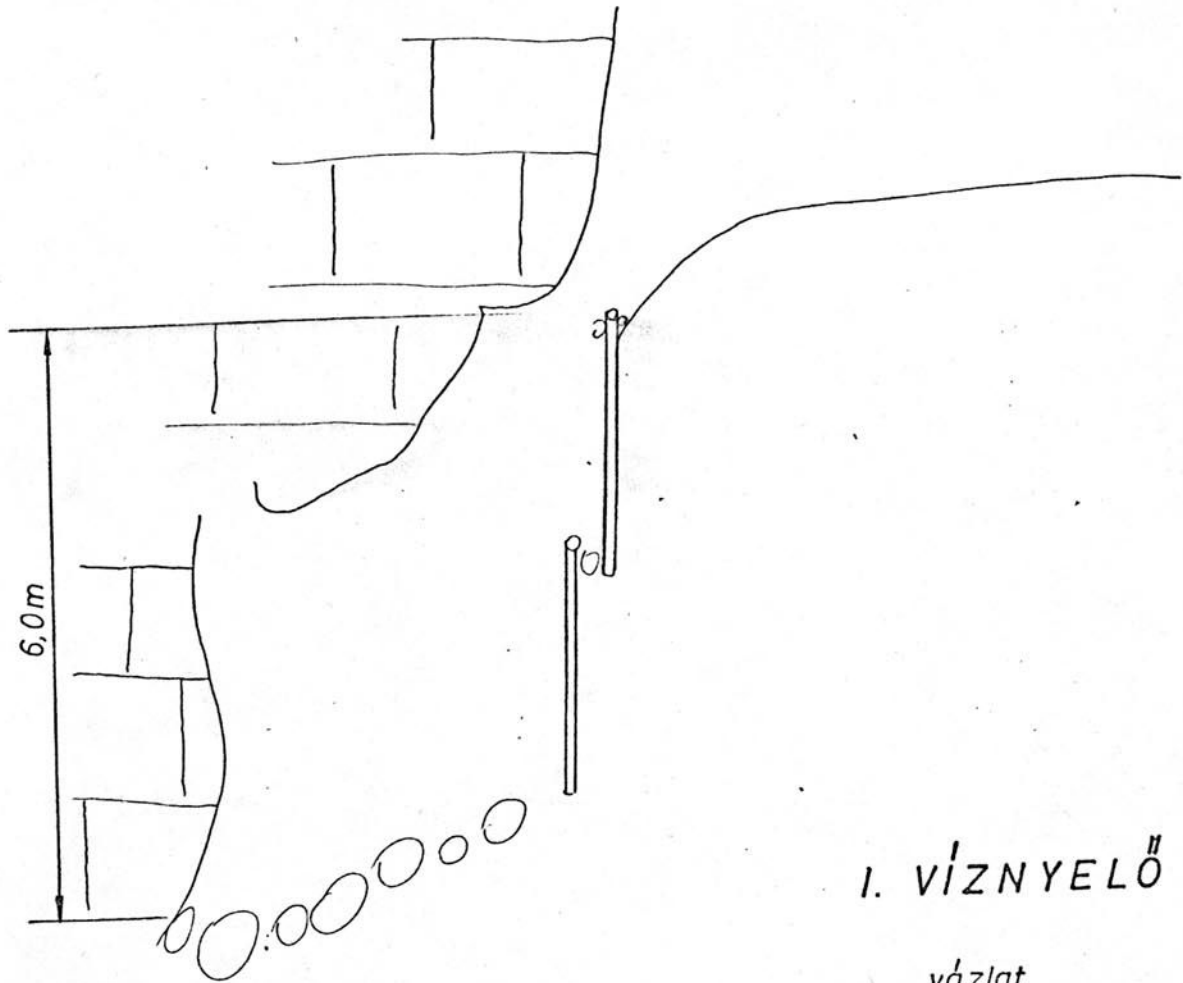
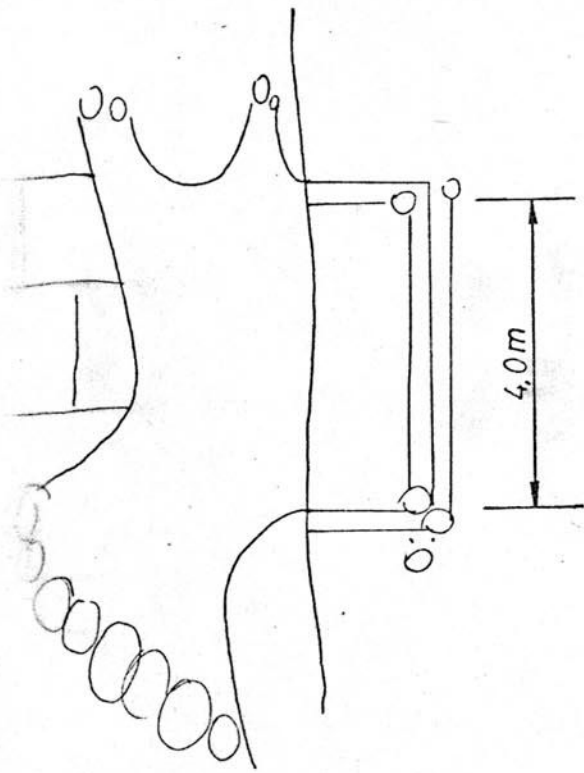

VÍZBE-VEREM

skizsa

FELÜLNÉZET

FÜGGŐLEGES METSZET

I. VÍZNYELŐ

vázlat